Екстериорна характеристика на интродуцирани породи кокошки, подходящи за свободно отглеждане и биопроизводство

Луканов Христо*, Петър Петров** и Васко Герзилов**

*Българска асоциация на развъдчиците на кокошеви и водоплаващи птици във Велико Търново, **Аграрен университет в Пловдив
e-mail: v_gerzilov@abv.bg

Резюме

През последните години в България бяха внесени различни породи кокошки като декоративни птици. Част от тях са имали важно стопанско значение в миналото в месодайното, комбинираното и яйценосното направление. Някои от тях се използват и днес за подобряване на продуктивните характеристики на местни породи и породни групи в различни части на света.

Поради навлизането на съвременните яйценосни и месодайни хибриди през втората половина на XX век голяма част от породите, използвани до този момент като продуктивни, загубиха своето стопанско значение и дори популацията им достигна до критични стойности за изчезване. Днес с развитието на свободното отглеждане като полуинтензивна и природосъобразна технология в птицевъдството и биопроизводството на месо и яйца се обръща все по-голямо внимание на чистопородното птицевъдство. От друга страна, запазването на генетичното разнообразие в птицевъдния сектор може да предостави генетичен материал за селекционна работа при бъдещи промени в климата, технологиите на хранене и отглеждане.

Ключови думи: кокошки, порода, екстериор, свободно отглеждане

Увод

През последното столетие в исторически план птицевъдната наука и практика претърпяха големи промени, свързани с технологиите на отглеждане и хранене, с внедряването и постоянното усъвършенстване на линиите и хибридите за производство на птиче месо и яйца и не на последно място с потребителските нагласи (Delany and Pisenti, 1998; Delany, 2003). В началото на XX век екстензивното птицевъдството се базира на чистопородното развъждане на доказани породи от комбиниран тип за производство на месо (Родайланд, Плимутрок, Фаверол, Худан, Ла Флеш, Сулмталер, Виандот, Австралорп) и леки средиземноморски породи за производство на яйца (Легхорн, Бракел, Минорка). През този период започва и подобряването на местните породи и породни групи чрез вливане на кръв от високопродуктивни културни породи, включително и на породните групи, отглеждани в България (Lukanov, 2011a).

През 20-те и 30-те години на миналия век стартира проучване за селекциониране на птици с по-високи продуктивни характеристики и пригодност към отглеждане при полуинтензивни технологии (Lamon and Slocum, 2003). Създават се аутосексингови породи на основата на половосвързания ивичест ген B, като Легбар,

Амрок, Анкобар, Камбар, Родебар, Велбар и т.н. (Parkhurst et al., 1934). В яйценосното птицевъдство се обособява като водеща порода американският тип Легхорн (Lamon and Slocum, 2003).

След Втората световна война и интензификацията в животновъдството започна постепенно тревожно концентриране на генетичен ресурс и изчезване на редица породи животни (Hammond, 1994; Delany, 2003). В промишленото птицевъдство се наложиха четири основни породи: Корниш и Бял плимутрок при месодайното направление и Бял легхорн (Американски легхорн) и Родайланд (червен и бял) при яйценосното направление, значително превъзхождайки в продуктивно отношение стотиците други породи кокошки в света (Delany, 2006; Lalev et al., 2012). Днес усилията са насочени към запазване на генетичното биоразнообразие в животновъдството и в частност в птицевъдството с цел осигуряване на евентуални промени в бъдещото развитие на животновъдството (Delany, 2003). Типичен пример са заложените в Европейското законодателство изисквания за хуманно отношение и благополучие на птиците, изместващо отглеждането на кокошки носачки в конвенционални клетки (Council Directive 1999/74/EC). Все по-често в ЕС се говори за органично производство и свободно отглеждане.

През последните няколко години се наблюдава нарастващ интерес към чистопородното птицевъдство в частния сектор. От една страна, този интерес е насочен към декоративната страна на птицевъдството, но, от друга, и за задоволяване на семейните потребности от месо и яйца. Като допълнение към тази тенденция беше създадено и първото българско сдружение с нестопанска цел за подпомагане на чистопородното развъждане на кокошеви и водоплаващи птици - Българска асоциация на развъдчиците на кокошеви и водоплаващи птици (Lukanov, 2011a).

За период от три-четири години в нашата страна значително бе обогатено породното разнообразие, а също така беше подобрен наличният генофонд сред породите кокошки от декоративното направление. Внесени бяха изключително редки породи, изиграли ключова историческа роля в развитието на стопанското птицевъдство и представляващи интерес за екстензивното и органичното птицевъдство. Такива са породите Барневелдер, Худан, Фаверол, Немски фаверол, Билефелдер, Амрок, Австралорп, Орпингтон, Маран, Виандот, Сулмталер, Шинделар, Бракел, Араукана, Елзаска кокошка и др. Голям интерес се наблюдава и спрямо Черната шуменска кокошка - стара българска порода с уникален екстериор и геном, отличаваща се със задоволителни продуктивни характеристики (Петров и др., 2011; Lukanov, 2011a).

През последните две десетилетия в Европа има засилен интерес към проучването на пригодността и продуктивните характеристики на породи кокошки за свободно отглеждане (Thear, 1997) и производство на биологична продукция (Rizzi et al., 2007). В съвременното европейско птицевъдство един от съществените елементи е благополучието на птиците и осигуряването на природосъобразен начин на отглеждане (Белоречков, 2010). През последните години се наблюдава тенденция за проучване на някои местни европейски породи и техни кръстоски за органичното и екстензивно производство на яйца и месо (Rizzi et al., 2007). Въпреки засилващата се урбанизация, наблюдавана в целия свят, производството на птицевъдна продукция в частния сектор ще има своето значение и в бъдеще.

Комбиниран тип породи

Билефелдер - Породата е създадена в Германия през 70-те години на миналия век от Герт Рот в околностите на град Билефелд. Поради характерното аутосексингово

оперение и мястото на създаване породата е наречена Bielefelder Kennhühner (Scrivener, 2006) (сн. 1). По-късно, през 80-те години е формирана и миниатюрната версия на породата Билефелдер бантам. Предназначена е за получаване на голям брой едри яйца и месо при условията на екстензивното птицевъдство. В създаването ѝ са използвани породите Мехел, Велсумер, Амрок, Родайланд и Нюхемпшир (Schwarz and Six, 2004). Апробирана е през 1980 г. от Немската птицевъдна асоциация (BDRG) (Scrivener, 2006). Птиците от породата Билефелдер са носители на половосвързания ивичест ген B (Barred), на който се дължи възможността за ранно сексиране още на еднодневна възраст.

Снимка. 1. Родителско стадо от породата Билефелдер (ориг.)

Екстериорна характеристика. Главата е средно голяма. Очите са изразителни, с оранжево-червен цвят. Клюнът е средно дълъг, силен, жълт до бледожълт. Гребенът е листовиден, прав, средно голям, с 4-6 зъба и неголям флаг. Околоушките са средно големи, продълговати и червени. Менгушите са овални, средно големи. Шията е силна, средно дълга, с лека извивка и с добро оперение. Тялото е едро, хоризонтално поставено, цилиндрично, широко и дълбоко. Гърбът е дълъг, широк, хоризонтален. Поясът е широк и с добро оперение. Опашката е средно голяма, под малък ъгъл спрямо гръбната линия, широка, със средно големи, широки сърповидни пера. Гърдите са дълбоки, широки, добре замускулени. Коремът е широк, обемист, добре развит. Раменете са широки, заоблени, неизпъкнали и частично закрити от шийното оперение. Крилото е средно голямо, заоблено и плътно прибрано към тялото. Бедрата са с добро оперение, средно дълги, недобре подчертани. Краката са средно дълги, здрави, без оперение, с жълт цвят и четири пръста. Оперението в областта на бедрата има пухест вид (бедрата не са ясно очертани поради меката структура на перата).

При кокошките тялото е по-дълбоко и широко. Главата е заоблена и широка, средно голяма, с по-слабо развити кожни образувания. Коремът е много добре развит. Опашката е неголяма, широка, отворена, носена почти както при петела (ЕЕ, 2008).

Цвятът на оперението е червен яребично-кукувичи и сребрист яребично-кукувичи.

Живото тегло на петлите е средно 3-4 кг;а на кокошките -: 2,5-3,25 килограма.

Средната носливост е около 220-230 яйца със средно тегло 60-65 г.Цветът на яйчната черупка е кафяв с малки тъмнокафяви петна (сн.2).

Снимка.2. Яйце на кокошка от породата Билефелдер (ориг.)

Състояние на породата в България. Птиците, развъждани в нашата страна, са с типичен за породата Билефелдер екстериор, внесени от Германия, Холандия, Италия и Австрия. У нас се развъжда единствено червеният яребично-кукувичи цветови вариант на породата, като популацията е в размер на 200-300 разплодни птици. Отличават се с интензивен растеж в млада възраст, жизненост и непретенциозност. Зрелите птици са едри, като теглото отговаря на теглото по стандарт (непубликувани данни). Половата зрялост настъпва на около 5-5,5-месечна възраст на петлите и на около 6-месечна възраст на кокошките. Носливостта е добра, като поставени при подходящи условия на хранене и отглеждане птиците могат да достигнат носливост 240-250 характерни едри кафяви яйца с тъмнокафяви петна. Тази порода е подходяща за получаване на аутосексингови хибриди за частния сектор и биопроизводство на пилешко месо.

Амрок - Породата е създадена от птици Ивичест плимутрок, внесени в Германия от САЩ през 1948 г., чрез целенасочена селекция на немските развъдчици по екстериор и продуктивност. Призната е от Немската птицевъдна асоциация през 1961 г. (Schwarz and Six, 2004). Подобно на породата предшественик (Ивичест плимутрок) и Билефелдер, Амрок е аутосексингова порода поради носителство на половосвързания ивичест ген B (сн. 3)

Снимка. 3. Родителско стадо от породата Амрок (ориг.)

Екстериорна характеристика. Главата е средно голяма. Лицето е червено, без оперение, гладко, без гънки. Гребенът е прост, листовиден, средно голям с 4-6 неголеми зъба, прав. Околоушките са червени, неголеми, продълговати. Менгушите са средно големи, заоблени. Очите са големи, изразителни, с червено-кафяв цвят. Клюнът е сравнително къс, здрав, леко извит, с жълт цвят. Тялото е широко, дълбоко, масивно, със средна големина и правоъгълна форма. Гърбът е средно дълъг, прав, широк по цялата дължина, хоризонтален. Поясът е широк, с добро оперение. Опашката е с широка основа, средно голяма, умерено широка, стояща под ъгъл 45º спрямо линията на гърба, с добре извити неголеми сърповидни пера, затворена и заоблена. Коремът е добре развит, широк, обемист. Раменете са широки и заоблени. Крилата са средно големи, плътно прибрани към тялото. Гърдите са широки, дълбоки, заоблени. Шията е средно дълга, с добро оперение, с лека извивка. Бедрата са средно дълги, с добро оперение, видими. Краката са средно дълги, здрави, без оперение, с жълт цвят, пръстите са четири. Оперението е богато, с мека структура, но без пухест вид, добре прилепнало към тялото.

При кокошките тялото е по-компактно и правоъгълно. Гребенът е сравнително малък и прав. Опашката е неголяма, широка, отворена и под ъгъл около 40º спрямо гръбната линия. Коремът е много добре развит, обемист. Клюнът е жълт, с тъмен връх (ЕЕ, 2008).

Цветът на оперението е ивичест.

Живото тегло на петлите е средно 3-4 кг, а на кокошките - 2,5-3,0 килограма.

Средната носливост е около 210-220 яйца със средно тегло 58-60 г. Цветът на яйчната черупка е кафяв.

Състояние на породата в България. Внесените птици са с характерни за породата екстериор и продуктивност. Половозрелите птици са под 100 броя, като се забелязва тревожно нарастващо кръстосване с Ивичест плимутрок, което ще повлияе върху екстериорните и продуктивните характеристики на породата. Половата зрялост настъпва на около 5-5,5-месечна възраст за петлите и на около 6-месечна възраст при кокошките. Носливостта е добра, отговаряща на посочената средна носливост в стандарта. Тази порода е подходяща за внедряване в частният сектор.

Маран - Създадена е в началото на XX век в района на пристанищния град Ла Рошел, Югозападна Франция. Името идва от гр. Маран (Marans) близо до Ла Рошел. В

процеса на кръстосване са участвали местни кокошки, Брама и Лангшан, като птиците са селекционирани по цвят на яйчната черупка. През 20-те години на XX век е обособена познатата днес уникална порода Маран (Scrivener, 2009) (сн. 4). Кафявият цвят на яйцата е полигенен признак, детерминиран от няколко основни и модифициращи гени. Типичният шоколадов цвят на яйчната черупка при Маран се дължи на уникална комбинация от гени, детерминиращи отслояването на протопорфирин в и върху яйчната черупка (Луканов и др., 2012а).

На основата на породата са създадени две хибридни форми Marans+ (Germany) и Speckeldy (UK), предназначени за производство на тъмнокафяви яйца при условията на частния сектор, свободно отглеждане и биологично производство (Луканов и др., 2012а).

Снимка. 4. Родителско стадо от породата Маран (ориг.)

Екстериорна характеристика. Тялото е едро, със средно висока позиция, почти хоризонтално поставено с лек наклон назад, закръглено, дълго, широко и дълбоко. Гърбът е дълъг, широк, леко наклонен назад към опашката. Раменете са широки, заоблени, частично покрити в горната си част от шийното оперение. Поясът е широк, с добро оперение, сравнително дълъг, преминаващ плавно към опашката. Опашката е средно голяма, широка, носена под ъгъл около 45º спрямо хоризонталата, със сравнително малки и добре извити сърповидни пера. Коремът е широк, пълен, с добро оперение. Гърдите са повдигнати, широки, пълни и заоблени. Крилото е късо, широко и прибрано плътно към тялото. Главата е силна, средно голяма. Очите са големи, оранжево-червени до червени. Клюнът е силен, средно голям, със светложълт рогов цвят, като при медно-черната разновидност клюнът е тъмен. Гребенът е средно голям, прост, листовиден, прав, с равномерно дълбоко оформени 5-6 зъба. Околоушките са средно големи и червени. Менгушите са средно големи, закръглени. Шията е средно дълга и с добро оперение. Бедрата са средно дълги, силни, с добро оперение. Краката са средно дълги, силни, със сравнително слабо оперение от външната страна, цветът е бледожълт с розов оттенък или сиво-черен (медно-черен), с четири пръста, като външният и средният преден пръст са с оперение. Оперението е богато, плътно прилепнало, без пухест вид.

При кокошките тялото е с правоъгълна форма, дълго, широко и дълбоко, почти хоризонтално поставено. Опашката е сравнително къса и е под 45º спрямо

хоризонталата, с широка основа, полуотворена. Коремът е много добре развит. Гребенът може да е клюмнал на една страна, без да скрива окото, или прав (ЕЕ, 2008).

Цветът на оперението е медно-черен, кукувичи, пшеничен и бял.

Живото тегло на петлите е средно 3,5-4 кг, а на кокошките-2,5-3,0 килограма.

Носливостта е около 170-180 яйца със средно тегло 65-70 г и тъмнокафяв цвят на черупката.

Състояние на породата в България. При нас се отглеждат птици от тази порода единствено от медно-черната цветова разновидност, произлизащи от няколко развъдчика на породата в Холандия, Белгия, Франция и Великобритания. Броят на разплодните птици е около 80-100, като се наблюдава засилен интерес към тях. Птиците се характеризират с интензивен растеж и добра носливост на тъмнокафяви яйца със средно тегло 60-65 г. Половата зрялост при мъжките настъпва на около 5,5-6-месечна възраст и на около 6-7-месечна възраст при кокошките. Породата е подходяща за свободно отглеждане и биопроизводство и за създаване на яйценосен тип хибрид с тъмнокафяви яйца.

Австралорп - Породата е създадена в Австралия в началото на XX век чрез използване на породите Черен орпингтон и Родайланд, а впоследствие е вливана кръв и от Минорка, Лангшан и Легхорн. Бързо става популярна в цял свят поради своите отлични продуктивни характеристики (Scrivener, 2006). Днес в Европа е обособен т.нар. европейски или германски тип Австралорп (сн. 5), който е с по-елегантно телосложение и по-ниско живо тегло. Сравнително популярни и с подчертан хетерозисен ефект са кръстоските между Бял легхорн и Черен австралорп, особено в Южна Азия и Австралия (Sheridana and Randalla, 1977).

Снимка. 5. Родителско стадо от породата Бял австралорп (ориг.)

Екстериорна характеристика. Главата е средно голяма, сравнително тясна. Лицето е покрито с червена груба кожа. Гребенът е прост, листовиден, прав и при двата пола, средно голям, с 5-6 зъба, флагът е средно голям, като следва линията на главата и шията, без да ги допира. Околоушките са средно големи, червени. Менгушите са средно големи и заоблени. Очите са тъмнокафяви. Клюнът е средно голям, здрав, тъмносив до черен. Тялото е дълбоко и широко, почти хоризонтално поставено. Гърбът е дълъг, прав, широк, хоризонтален. Поясът следва линията на гърба, широк и с добро оперение. Опашката е средно голяма, широка, стояща под ъгъл около 40º,

сърповидните пера са широки и добре извити. Коремът е добре развит, пълен и широк. Гърдите са широки, дълбоки, пълни, заоблени. Раменете са широки и заоблени. Крилото е средно голямо, плътно прибрано към тялото. Шията е средно дълга, леко извита, с богато оперение, достигащо раменете, като покрива част от тях. Бедрата са с добро оперение, почти скрити от оперението на трупа. Краката са средно дълги, силни, без оперение, синкаво-сиви до черни, като ходилата и ноктите са светли, птиците имат четири пръста. Оперението е богато, стегнато, без пухест вид.

При женската тялото е по-издължено. Опашката е средно голяма, широка, отворена. Коремът е добре развит и обемист. Гребенът е сравнително малък и прав. Линията на гърба е леко възходяща към опашката (ЕЕ, 2008).

Цветът на оперението е черен, син и бял.

Живото тегло на петлите е средно 3,0-3,5 кг, а на кокошките-2,0-2,5 килограма.

Носливостта е средно около 190-200 яйца със средно тегло 55-60 г и кафяв цвят на черупката.

Състояние на породата в България. В България се срещат и трите цветови разновидности на породата, като най-популярен е Черният австралорп. Птиците тук са с типичните за породата екстериор и продуктивност, жизнени и сравнително непретенциозни. Растежът е интензивен. Поставени при добри условия на отглеждане и хранене, кокошките се проявяват като добри носачки. Половата зрялост на мъжките е на около 5,5-6-месечна възраст, а на кокошките - около 6-месечна възраст. Австралорп е подходяща порода за частния сектор.

Сулмталер - Получена е след хаотично кръстосване на щирски кокошки с тежките породи Худан, Доркинг, Кохин, Лангшан, а вероятно и други тежки породи, внесени през втората половина на XIX век (сн. 6). За създател на породата се приема Армин Арбайтер от околностите на гр. Грац, Югоизточна Австрия, който в сътрудничество с Емануел Мартини селекционират и стандартизират тежките птици, отглеждани в Щирия през периода 1900-1907 г. (Scrivener, 2006). До средата на XX век Сулмталер е една от водещите породи за получаване на месо в Централна и Западна Европа. Днес в родината на създаването й се отглежда като порода за получаване на висококачествено месо при свободно отглеждане и биопроизводство и в частния сектор (Pensold, 2007).

Екстериорна характеристика. Главата е средно голяма, с малка качулка зад гребена. Клюнът е сравнително къс, здрав, леко извит, с бледожълт цвят, като е възможно потъмняване към върха. Гребенът е прост, листовиден, средно голям, прав, равномерно назъбен. Околоушките са средно големи, продълговати, бели на цвят, при възрастните петли се допуска лек червен ореол. Менгушите са средно големи, закръглени. Очите са оранжево-червени. Тялото е голямо, широко и дълбоко, продълговато, с правоъгълна форма в хоризонтално положение. Гърбът е леко нарастващ назад към опашката или хоризонтален, широк и дълъг. Поясът е широк и с добро оперение. Раменете са широки и заоблени. Опашката е средно голяма, широка в основата, носена под малък ъгъл спрямо хоризонталата, с дълги, широки, добре извити сърповидни пера. Гърдите са широки, дълбоки и заоблени. Коремът е добре развит, широк, просторен. Крилата са средно големи, плътно прибрани към тялото. Шията е средно дълга с богато оперение, падащо върху раменете, елегантно извита. Бедрата са средно дълги, с добро оперение. Краката са средно дълги, с фини кости, здрави, с четири пръста и бял до бледожълт цвят с лек розов оттенък. Оперението е меко, богато, добре прилепнало към тялото, рехаво, но не с пухеста структура.

При кокошките тялото е по-компактно, широко и дълбоко. Главата е сравнително малка, с малка качулка, но по-добре изразена от тази при петела. Гребенът

е малък и клюмнал в края поради по-добре развитата качулка. Коремът е добре развит, обемист, широк. Опашката е широка, средно голяма, отворена, под малък ъгъл спрямо хоризонталата (ЕЕ, 2008).

Цветът на оперението е пшеничен и бял.

Живото тегло на петлите е средно 3,0-4 кг, а на кокошките - 2,5-3,5 килограма.

Средната носливост е около 180 яйца със средно тегло 55-60 г и бледожълт до кремав цвят на черупката.

Състояние на породата в България. Породата е внесена в нашата страна през 2011 г. Популацията й е ограничена (под 50 птици), но крие голям потенциал за внедряване в бъдещо биопроизводство на пилешко месо или при свободно отглеждане. Необходимо е детайлно проучване на продуктивните й характеристики при нашите климатични и фуражни условия. Полова зрялост мъжките достигат на около 5,5-6-месечна възраст, а кокошките – на около 6-месечна възраст.

Снимка. 6. Петел и кокошка от породата Сулмталер

Лек тип породи

Араукана - Съвременната Араукана е създадена в началото на XX век в САЩ чрез използване на внесени от Южна Америка птици, снасящи синьо-зелени яйца (Scrivener, 2009; Луканов и др., 2012a,b). Птиците са безопашати и притежават ушни туфи, детерминирани от леталния ген Et (сн. 7). Синьо-зеленият цвят на черупката е детерминиран от доминантен ген O, който както в хомозиготно, така и в хетерозиготно състояние, обуславя специфичния синьо-зелен цвят на яйцето поради отлагане на биливердин (Punnett, 1933).

В Германия и САЩ е създаден и признат миниатюрен вариант на породата (Schwarz and Six, 2004; ЕЕ, 2008), а във Великобритания - опашат.

Снимка 7. Кокошка от породата Араукана (по Паулина Шнайдер)

Екстериорна характеристика. Главата е средно голяма и широка с ушни туфи, брада и бакенбарди или ушни туфи с брада и бакенбарди. Лицето е червено, гладко, частично скрито от оперението. Клюнът е средно голям, леко извит, като цветът зависи от цвета на оперението (при повечето цветови вариации е тъмен сиво-синкав). Гребенът е граховиден, малък, прав. Околоушките са почти напълно скрити от оперението, малки и червени. Менгушите са много малки, при брадатия вариант - скрити от брадата. Очите са изразителни, като цветът зависи от този на оперението - портокалов до кафяв. Тялото е закръглено, с изправена стойка, неголямо. Гърбът е средно дълъг, леко наклонен назад. Поясът е с добро оперение. Опашка липсва. Гърдите са заоблени и широки, приповдигнати. Коремът е добре развит. Крилото е средно голямо и хоризонтално разположено, плътно прибрано към тялото. Шията е средно дълга и с добро оперение. Бедрата са силни, средно дълги, видими и с добро оперение. Краката са средно дълги, без оперение, с фини, но здрави кости, тъмни синкаво-сини до бледо жълти според цветовата разновидност на оперението и с четири пръста. Оперението е богато и плътно прилепнало.

Кокошките приличат на петлите с изключение на вторичните полови белези, тялото им е по-хоризонтално поставено, а гърбът е почти хоризонтален. Коремът е добре развит (ЕЕ, 2008).

Цветът на оперението е пшеничен, бял, черен, син, кукувичи, яребичен, сребрист яребичен, син пшеничен, син яребичен, черно-червен, синьо-червен.

Живото тегло на петлите е средно 2,0-2,5 кг, а на кокошките - 1,6-2,0 килограма.

Средната носливост е около 180 яйца със средно тегло 55 г и синьо-зелен цвят на черупката.

Състояние на породата в България. Среща се основно с яребичен и син яребичен цвят. Броят на разплодните птици от породата е малък (между 50-100), като са разпространени различни нейни кръстоски, чиито яйца са със синьо-зелена черупка. Породата в чист вид не е подходяща за стопанско използване, но трябва да се обърне внимание върху възможностите, които дава доминантният характер на унаследяване на цвета на яйчната черупка. Полова зрялост петлите достигат на около 5-месечна възраст, а кокошките - на 5,5-6 месеца. Кръстоските, получени от Араукана и Бял легхорн, се

отличават със силно проявен хетерозисен ефект спрямо броя на снесените яйца и яйчната маса (лични наблюдения). На тази основа е създаден немският хибрид Gruneleger® (Луканов и др., 2012b).

Шинделар - Създадена е в Холандия през 70-те години на миналия век чрез кръстосване на Бял легхорн, Бял австралорп, Суматра, Брабантер и Араукана. Птиците, подобно на Араукана, са носители на доминантния ген О, обуславящ натрупването на биливердин върху яйчната черупка (сн. 8)

Снимка 8. Петел от породата Шинделар (ориг.)

Екстериорна характеристика. Главата е средно голяма и сравнително широка с наличие на малка качулка. Лицето е червено и гладко. Клюнът е средно голям, леко извит, с жълт цвят. Гребенът е граховиден, малък, прав. Околоушките са средно големи и червени. Менгушите са малки и червени. Очите са изразителни, с оранжево-червен цвят. Тялото е сравнително дълго, елегантно, с полуизправена стойка, неголямо. Гърбът е средно дълъг, леко наклонен назад. Поясът е с добро оперение. Опашката е добре развита, голяма, достигаща до земята. Гърдите са заоблени, широки, приповдигнати. Коремът е добре развит. Крилата са средно големи и хоризонтално разположени, плътно прибрани към тялото. Шията е средно дълга и с много добро оперение. Бедрата са силни, средно дълги и с добро оперение. Краката са средно дълги, без оперение, с тънки, но здрави кости, с жълт цвят и четири пръста. Оперението е богато и плътно прилепнало.

Кокошките наподобяват петлите с изключение на вторичните полови белези, тялото е по-хоризонтално поставено, с правоъгълна форма, а гърбът е почти хоризонтален. Коремът е добре развит. Качулката е по-голяма и обемиста. Опашката е сравнително голяма и носена под малък ъгъл (KLN, 2010).

Цветът на оперението е бял.

Живото тегло на петлите е средно 2,0-2,5 кг, а на кокошките - 1,5-2,0 килограма.

Средната носливост е около 180 яйца със средно тегло 55-58 г и синьо-зелен цвят на черупката.

Състояние на породата в България. Породата е внесена през 2011 г. от Холандия, като популацията днес наброява между 50-100 разплодни птици. Подобно на Араукана и при Шинделар трябва да се търси пригодността на различни нейни кръстоски с

високопродуктивни яйценосни линии за полуинтензивно отглеждане или за биопроизводство на яйца. Половата зрялост петлите достигат на около 5-месечна възраст, а кокошките – на 5,5-месечна възраст.

Заключение

Голяма част от познатите ни породи птици някога са имали важно стопанско значение било за месодайното, комбинираното и яйценосното направления. Някои от тях се използват и днес за подобряване на продуктивните характеристики на местни породи и породни групи в различни части на света.

Поради навлизането на съвременните яйценосни и месодайни хибриди през втората половина на XX век голяма част от породите, използвани до този момент, обаче загубват своето стопанско значение и популацията им достигна до критични за изчезване им ганици. Днес с развитието на свободното отглеждане и биопроизводството на месо и яйца, като полуинтензивна и природосъобразна технологии в птицевъдството започна да се обръща все по-голямо внимание на чистопородното птицевъдство. От друга страна, призивът за запазването на генетичното разнообразие в птицевъдния сектор доведе до съхраняване на оцелелият генетичен материал за по нататъшно развитие и включването му в селекционната работа като възможен отговор на бъдещи промени в климата, технологиите на хранене и отглеждане.

Литература

1. Белоречков Д., 2010. Хуманно отношение към кокошките носачки за производство на яйца за консумация в затворени и в отворени системи на отглеждане. Птицевъдство, 4, 6-14
2. Луканов Х., П. Петров, В. Герзилов, 2012 a. Възможност за производство на яйца с различно оцветена яйчна черупка при условията на свободно отглеждане. Птицевъдство, 4, 6-9.
3. Луканов Х, П. Петров, В. Герзилов, 2012 b. Кокошите яйца със синьо-зелена черупка – една загадка за съвременната наука. Животновъдни науки, год. XLIX, 3, 80-85
4. CEC (Commission of the European Communities) (1999). Council Directive 1999/74/EC: laying down minimum standards for the protection of laying hens. Official Journal of the European Communities, L 203, 53–57.
5. Delany M.E, 2003. Genetic Diversity and Conservation of Poultry. In: Poultry Genetics, Breeding and Biotechnology (ed: W. M. Muir,S. E. Aggrey), 257-283. CABI, First edition.
6. Delany M.E., 2006. Avian Genetic Stocks: The High and Low Points from an Academia Researcher. Poultry Science, 85, 223–226.
7. Delany M.E. and J.M. Pisenti JM, 1998. Conservation of poultry genetic research resources: Consideration of the past, present and further. Poult. Avian Biol. Rev, 9, 25–42.
8. EE. 2008. Rassegeflügel-Standard für Europa in Farbe. Berchem/Luxembourg.
9. Hammond K., 1994.Conservation of Domestic Animal Diversity: Global Overview. Proceedings of the 5th World Congress on Genetics Applied to Livestock Production 21, 423-439. Guelph, Ontario, Canada.
10. Hutt F.B., 1949. Genetics of the fowl. New York: McGraw-Hill.

11. KLN, 2010. Standaard van hoender- en dwerghoenderrassen uitgave. Nederland.
12. Lalev M., M. Oblakova, N. Mincheva, P. Hristakieva, and I. Ivanova, 2012. Evaluation of productive traits of chicken lines from the national gene pool. Trakia Journal of Sciences, 10(1): 38-42.
13. Lamon H.M. and R.B. Slocum. . 2003. The Mating and Breeding of Poultry. Lyons Press, USA, 1st edition.
14. **Lukanov H.**, 2011a. Bulgarian poultry breeds, Part I. Aviculture Europe, 7 (2): 1- 9.
15. (http://www.aviculture-europe.nl/nummers/11E02A03.pdf -достъпен на 15. 08.2012 г.)
16. **Lukanov H.**, 2011b. Bulgarian poultry breeds, Part II. Aviculture Europe, 7(3): 1- 6.
17. **(**http://www.aviculture-europe.nl/nummers/11E03A03.pdf - достъпен на 15. 08.2012 г.**)**
18. Parkhurst R.T., H.M. Molyneux, B. Chamberlain and Jones F.H., 1934. Some Sex-Linked Crosses. Poult. Sci, 13(4): 202-207.
19. Pensold P., 2007. Altsteier, Sulmtaler and Naked neck poultry as a viable opportunity for small farmers in regions in Europe. Biodiversität in Österreich. Welchen Beitrage leistet die Land- und Forstwirtschaft in Österreich, 28th Juni, 2007, Irdning, Austria, p. 15-19.
20. Punnett R.C., 1933. The Blue Egg. J. Genetics, 27, 465.
21. Rizzi C., A. Marangon and G.M. Chiericato ., 2007. Effect of Genotype on Slaughtering Performance and Meat Physical and Sensory Characteristics of Organic Laying Hens. Poult. Sci, 86(1): 128-135.
22. Schwarz W. and A. Six, 2004. Der große Geflügelstandard in Farbe. Band 1, BDRG.
23. Scrivener D., 2006. Rare Poultry Breeds. The Crowood Press Ltd.
24. Scrivener D., 2009. Popular Poultry Breeds. The Crowood Press Ltd.
25. Sheridana A.K. and M.C. Randalla, 1977. Heterosis for egg production in white leghorn Australorp crosses. British Poultry Science, 18(1): 69-77.
26. Thear K., 1997. Free-range poultry. Diamond Farm Book Pubns.

External Characteristics of Induced Breeds, Suitable for Free Growing and Bio-Production

Lukanov Hristo *, Petar Petrov ** and Vasko Gerzilov **

* Bulgarian Association of Breeders of Cats and Waterfowl in Veliko Tarnovo, ** Agricultural University of Plovdiv
e-mail: v_gerzilov@abv.bg

Abstract

In recent years, different breeds of hens have been imported into Bulgaria as decorative birds. Some of them had important economic significance in the past in the meat, dual-purpose and egg-based sectors. Some of them were used today to improve the productive characteristics of local breeds and native groups in different parts of the world.

Due to the introduction of modern egg and meat hybrids in the second half of the 20th century, many of this breeds were not used such as productive and they lost their economic importance and even their population has decreased to the critical values for surviving of them. Nowadays, with the development of free –range systems, semi-intensive and environmentally friendly technology in poultry farming and the bioproduction of meat and eggs, ever more attention is paid to pure-bred poultry farming. On the other hand, preserving genetic diversity in the poultry sector can provide genetic material for selective work on future climate change, feed and breeding technologies.

Key words: chicken, breed, exterior, free stocking